

Životné dielo Jozefa Kredátusa

Anna Jašková, Beáta Balogová

Následující příspěvek je poctou jedné z důležitých postav slovenské odborné scény Jozefu Kredátusovi u příležitosti jeho významného životního jubilea, které v letošním roce slaví.

Jozef Kredátus ako predstaviteľ socioterapie a psychoterapie v sociálnej práci je uznávanou odbornou autoritou na Slovensku i v zahraničí. Počas svojej profesionálnej kariéry pôsobil ako klinický psychológ, sociológ zdravotníctva, vysokoškolský pedagóg a v neposlednom rade aj ako kultúrny pracovník. Na poli sociálnej práce je jedným z najznámejších a najvýznamnejších (socio)terapeutov Slovenska. Ambíciou príspevku je predstaviť životné dielo tejto významnej osobnosti s dôrazom na jeho prínos pri formovaní teoreticko-metodologických koncepcií a prístupov pri práci so závislými. V chronologickom slede postupujeme smerom od predstavenia jeho profesijnej životnej cesty, až po priblíženie Jozefa Kredátusa ako pedagóga, terapeuta a kolegu. V závere sumarizujeme jeho prínos pre sociálnu prácu.

PROFESIJNÁ ŽIVOTNÁ CESTA

Profesijná dráha Jozefa Kredátusa začala v meste Poprad, kde sa angažoval ako priekopník výskumu kultúrneho a spoločenského života. Založil a organizoval tu významné podujatí celoslovenského významu: *Tatranské kultúrne leto* (od roku 1958); *Lud hôr spieva a tancuje* (od roku 1958); *Festival podtatranských speváčikov* (od 1962) a iné. V rokoch 1966 až 1970 pôsobil ako riaditeľ *Domu kultúry a vzdelávania v Poprade*. V auguste 1968 zabezpečoval vysielanie *Slovesného rozhlasu „Severné Slovensko“*, avšak v dôsledku svojej aktivity bol na nátlak normalizátorov prinútený opustiť rezort kultúry.

Z uvedeného dôvodu sa postupne preorientoval a rekvalifikoval na oblasť psychológie. Do roku 1968 bol vedúcim oddelenia klinickej psychológie v *Nemocnici s poliklinikou* v Humennom. V oblasti zdravotníctva sa venoval pomoci ľuďom v kríze, liečbe a doliečovaniu závislých, výcviku zdravotníckych pracovníkov vo vedení tímov, empatickej a asertívne komunikácií a výcviku zvládania záťažových situácií v zdravotníckom prostredí. K ďalšiemu významnému počinu patrí založenie prvej *Linky dôvery na Slovensku* (1977), stál pri výcviku prvých terapeutov slúžiacich na staniach prvej telefonickej pomoci a do roku 1999 zastával funkciu predsedu *Slovenskej asociácie líniiek dôvery*.

Jozef Kredátus sa zaslúžil o výrazný rozvoj a kvalitu personálneho riadenia a pracovných vzťahov prostredníctvom moderných metód sociálnej komunikácie a personálnej práce. Ako prvý začal s doliečovaním závislých od alkoholu v socioterapeutickom klube. Stál pri zrode prvého centra pre liečbu drogových závislostí na východnom Slovensku. V procese doliečovania abstínujúcich obohatil a pre potreby

terapeutického využitia modifikoval metódu *Aktívneho sociálneho učenia programového*. Od roku 1998 až 2005 bol členom *Expertnej skupiny komisie pre prevenciu, liečbu a resocializáciu drogových závislostí pri výbere ministrov Slovenskej republiky pre závislosti a kontrolu drog*.

Ako prvý docent sociálnej práce sa podieľal na tvorbe novej koncepcie a obsahu študijných odborov vzdelávanie dospelých a sociálna práca. Spoluautorsky sa podieľal na tvorbe prvej učebnice sociálnej práce na Slovensku (pod autorským vedením prof. PhDr. Anny Tokárovej, CSc.). Výskumne sa venoval najmä na oblasť kvality a nekvality života (najmä abstinujúcich alkoholikov), životný štýl závislých od alkoholu, postoje verejnosti k doliečovaniu abstinujúcich a na psychosociálne aspekty sociálnej práce. Bol a je členom redakčných rád viacerých časopisov: *Závislosť — Dependency — Dependencia* (do roku 2010), *Na hrane*, *Čistý deň* a *Cesta*. Pôsobí ako supervízor v resocializačnom programe *Cesta k domovu*, ktorý je zameraný na pomoc závislým a bezdomovcom.

Je držiteľom viacerých významných ocenení: *Pamätný diplom Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity* za zásluhy o vzdelávanie a prípravu špecialistov k formovaniu *Studia humanitatis* (2005); *Pamätná medaila Juraja Fándlyho* udelená Ústrednou radou Akadémie vzdelávania Slovenskej republiky za ústretovosť a spoluprácu pri vytváraní možností ďalšieho vzdelávania občanov Slovenskej republiky (2005); *Cena primátora mesta Prešov* za celoživotné dielo v oblasti výchovy, vzdelávania a sociálnej práce (2010), *Bronzová medaila Prešovskej univerzity v Prešove* udelená rektorom prof. PhDr. Petrom Konyom, PhD. (2015) a iné.

PEDAGÓG, TERAPEUT A KOLEGA

V rámci svojej pedagogickej činnosti sa Jozef Kredátus venoval najmä rodinnej problematike, sociálnej práci so závislými jedincami, empatickej a asertívnej komunikácií, psychoterapií a socioterapií v sociálnej práci.

Ako pedagóga ho jeho študenti vnímali ako prirodzenú autoritu, ktorá vyplývala z jeho skutočného záujmu o študentov, pedagogického talentu, aktívnej zaangažovanosti v propagácii významu sociálnej práce, množstvu odborných úspechov a bohatých praktických skúseností. „*Vnímali sme ho ako jeden z kľúčových vzorov vo formovaní našich predstáv a postojov k výkonu sociálnej práce*“, uvádza jeho bývala študentka Denisa Šoltésová. Na to ako otvorene prezentoval spoločenskú hodnotu sociálnej práce spomína študentka Lenka Kvašňáková: „*Aj vďaka nemu som už vtedy získala pocit hrdosti, že raz môžem byť členkou tak významnej skupiny pomáhajúcich profesionálov — sociálnych pracovníkov a pracovníčok a súčasťou tak kvalitného pracoviska, akým je súčasnosti pod názvom Inštitút edukológie a sociálnej práce na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity*“. Jeho pedagogický prístup bol charakteristický partnerským prístupom a dialógom, problémovým učením a bohatým využitím príkladov z vlastnej klinickej praxe. Nekládol dôraz na memorovanie, ale na skutočné premýšľanie nad situáciami a problémami a ich konštruktívne riešenie, podnecoval spoluprácu v skupine a rozvoj tímovosti. Spravodlivý a rovnocenný prístup k študentom vyzdvihuje bývalý študent Marek Lukáč: „*Nebol jedným z tých, ktorý majú obľúbených a menej obľúbených študentov a študentky. Jeho prístup k nám, k učebnej látke, vlastnej príprave a komunikácií so študentmi, bol vždy vzácné konzistentný a profesionálny*.“

Jozefa Kredátusa v role terapeuta približujú slová pracovníkov Gréckokatolíckej diecéznej charity, s ktorými je v súčasnosti v najintenzívnejšom kontakte. Supervidovaní pracovníci oceňujú najmä jeho príjemné, priateľské, ale zároveň profesionálne vystupovanie, otvorenosť k ľuďom a jeho srdečný až otcovský prístup. Helena Kaššayová upresňuje, že v prípade Jozefa Kredátusa *„nejde o otca prísneho alebo neobjavujúceho, ale skutočne láskavého, dobrého, cítiaceho s prirodzenou autoritou a zároveň chápujúceho naše prehry a slabosti, povzbudzujúceho do ďalšieho boja o naše vnútorné a vonkajšie víťazstvá pri práci a osobnom živote.“*

Na kolegiálnej úrovni približuje osobnosť Jozefa Kredátusa jeho dlhoročný kolega a priateľ Vladimír Frk, ktorý vyzdvihuje najmä jeho postoje, názory a konštruktívne riešenia problémov, ktoré boli výrazným prínosom pre vtedajšiu katedru. Oceňuje jeho jednoznačnú priamosť dodávajúc, že: *„je to chlap v tom slovenskom najpozitívnejšom význame slova. S ním sa veľmi dobre diskutovalo... Úprimne povedané, chýbajú mi naše ranné rozhovory, keď sme uvažovali, plánovali, aké aktivity uviesť do života katedry, aby sme posilnili vplyv katedry mimo univerzity“*.

ZÁVER

Jozef Kredátus svojim životným dielom výrazne prispel ku kreovaniu *„Prešovskej školy sociálnej práce“*. Vždy deklaroval jednoznačnú spoločenskú potrebu a význam sociálnej práce ako samostatnej profesie. Priniesol nielen množstvo cennej vedeckej inšpirácie, ale zároveň reflektoval potreby praxe. Jeho vysoká profesionalita sa odrazila a odráža v jeho pedagogickej, terapeutickej, supervízorskej a lektorskej činnosti.

V kontexte *„Prešovskej školy sociálnej práce“* mimoriadne oceňujeme najmä nasledujúce počiny Jozefa Kredátusa: založenie prvej telefonickej krízovej intervencie, rozpracovanie metódy *Aktívneho sociálneho učenia programového*, definovanie a vedec-kovýskumné skúmanie sídliskového pitia žien a formulovanie teoreticko-metodologických východísk socioterapie.

V závere prinášame odkaz Jozefa Kredátusa, ktorý v rámci vlastnej sebareflexie siaha hlbšie do svojho vnútra a prináša autobiografickú reflexiu, ktorú pomenúva *Slovo a čin*. Citujúc jeho myšlienky: *„sú slová, ktoré udierajú. Bolia, ale sú aj také ktoré uzdravujú. A činy potrebujú, aby boli koncepčné, realizovateľné a mali svoj systém kvantitatívnej a kvalitatívnej kontroly. O tom sa počas môjho života snažím, v tom spočíva môj entuziazmus. Nemôžem ale nepovedať, že svoje korene v celoživotnej podpore mojej rodiny, emočnej i racionálnej od manželky Evy a rodiny môjho syna Igora. To sú faktory, bez ktorých si svoj profesionálny život neviem predstaviť“*.

LITERATURA

- BALOGOVÁ, Beáta, 2015. *Slovo a čin Jozefa Kredátusa*. Akcent Print: Prešov. ISBN 978-80-89295-65-4.